

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Elke lestijd die anders
aangewend wordt, is er één
minder voor de leerlingen
die als gevolg daarvan les
zullen krijgen in grotere
klassen. Voor de leraars
zal de werkdruk zo nog
verder toenemen.

Het lerarentekort oplossen is iets anders dan het onderwijspersoneel herwaarderen

De Vlaamse regering zette op vrijdag 3 december 2021 het licht op groen voor een reeks maatregelen om het lerarentekort tegen te gaan. Die maatregelen staan in de conceptnota 'Herwaardering van de leraar'. COC merkt op dat die titel de lading op zijn zachtst gezegd onvolledig dekt. Om het onderwijsberoep écht te herwaarderen, is meer nodig dan symptoombestrijding via noodmaatregelen om zo snel mogelijk extra krachten aan te trekken. Herwaardering van het onderwijsberoep betekent voor COC in de eerste plaats maatregelen voor wie vandaag al aan het werk is. Die maatregelen moeten voorkomen dat mensen uitvallen: ook aan de oorzaak van de ziekte moet iets gedaan worden. En ze moeten er tegelijkertijd voor zorgen dat wie niet uitvalt weer werkbaar werk heeft.

Positief is wel dat de Vlaamse regering de urgentie van het probleem eindelijk inziet, want het bestaat al meer dan tien jaar. COC kan zich zeker vinden in een aantal thema's in de conceptnota, zoals de verloning van alle overuren (en dus ook de plage-uren!). Voor COC hoeft dat niet beperkt te blijven tot een noodmaatregel. Het mag gerust generiek ingevoerd worden om eindelijk een stop te zetten op gratis werken.

We zien ook heil in proefprojecten die nagaan of een efficiëntere schoolorganisatie ertoe leidt dat leraren zich kunnen focussen op het lesgeven. Daarbij nemen anderen zaken zoals administratie en toezichten over. De hoeveelheid werk moet dus drastisch afnemen. Het lesgeven moet opnieuw centraal komen te staan en het administratieve werk van de leraar moet sterk verminderen. Die proefprojecten mogen echter niet dienen om het personeelsstatuut af te breken. En er moet voor COC vooral opnieuw geïnvesteerd worden in eindeelbaarregelingen, zodat onderwijzers het nog vol kunnen houden tot 66 of binnenkort 67 jaar.

Wat de aanwending van de omkaderingsmiddelen betreft, kan de omzetting van lestijden naar andere middelen zoals punten voor COC enkel als beperkte, tijdelijke noodmaatregel. Lestijden dienen namelijk om les te geven. Elke lestijd die anders aangewend wordt, is er één minder voor de leerlingen die als gevolg daarvan les zullen krijgen in grotere klassen. Voor de leraars zal de werkdruk zo nog verder toenemen.

Deeltijds educatief verlof vinden we daarentegen zeker een waardevol idee. Een volwaardige lerarenopleiding volgen, is namelijk een belangrijke voorwaarde voor onderwijskwaliteit! Bovendien zou de Vlaamse regering kunnen inzetten op vrijstelling wanneer iemand die ter beschikking gesteld wordt, zich omschoolt in knelpuntvakken. Die vraag hebben we trouwens al eens gesteld in het kader van aanpassingen aan de reffectatiereglementering.

Aantrekken is verlonen

Bij een aantal andere maatregelen stelt COC zich wel weer vragen. Is de Vlaamse regering er echt van overtuigd dat ze voldoende zij-instromers kan vinden om het lerarentekort op te lossen? De kabbelende instroom van de voorbije jaren wordt ook met deze maatregelen geen grote golf. Men moet op zoek naar meer dan 6.000 leraren per jaar! Door de groeikansen op de arbeidsmarkt maken leraren momenteel veel makkelijker de overstap naar een andere, meer aantrekkelijke sector. De 'extralegale' voordelen van onderwijs blijken daarbij ook niet echt voordelen meer. De vele vakanties bijvoorbeeld blijken geen voorrecht meer van onderwijs alleen. COC vangt ook signalen op dat men steeds meer op zoek gaat naar uitwegen om personeelsleden niet vast te moeten benoemen, terwijl dat één van de weinige 'extralegale' voordelen is en dus ook een instrument om personeel in het onderwijs te houden. Beseffen die mensen eigenlijk wel welke verantwoordelijkheid zij dragen voor de crisis waarin het onderwijs zich vandaag bevindt door het lerarentekort?

Ondertussen blijft het aantal inschrijvingen in de lerarenopleidingen dalen. Een groot deel van de afgestudeerden kiest voor een job buiten onderwijs. En van diegenen die in het lerarenberoep stappen, haakt tot een derde binnen de vijf jaar af. De crisis van vandaag zal de volgende maanden en jaren alleen nog maar toenemen.

Het zou trouwens pas echt een waardering zijn als ook de huidige personeelsleden in onderwijs hun anciënniteit uit de privé kunnen laten meetellen en niet alleen de nieuwe instromers. COC vraagt in dat kader ook dat onderwijs in haar geheel als knelpuntberoep erkend wordt en niet alleen een 'geselecteerd' aantal vakken. Maar wanneer je snel extra krachten wil aantrekken, omdat er een tekort is in een sector, is er slechts één maatregel die onmiddellijk werkt: de lonen aanzienlijk optrekken voor iedereen, niet alleen voor nieuwkomers!

Communicatie

COC staat achter positieve communicatie over het lerarenberoep, maar vindt tegelijkertijd dat het mogelijk moet blijven om pijnpunten aan te kaarten. We mogen het hoofd niet in het zand steken. We stellen daarbij voor dat de Vlaamse regering

en andere topmensen het voorbeeld geven. Positieve communicatie vraagt ook een respectvol taalgebruik over onderwijs en alle mensen die zich in die sector dagelijks keihard inzetten.

Herwaardering?

We moeten tot onze spijt vaststellen dat een fundamentele aanzet om het lerarenberoep te herwaarderen nog altijd ontbreekt. Volgens de meest recente cijfers verlaten nog meer startende leraren dan vroeger het onderwijs. Men moet zich de vraag durven stellen of dat aantal niet nog zal toenemen als men blijft doen alsof een meer dan voltijdse opdracht in het onderwijs (tot 140%) normaal is. Leraren zijn nu al 'over-werkt', laat staan als we hen nu structureel laten 'over-werken'. Ziekte en burn-out swingen de pan uit en leraren moeten een verlostelsel nemen om hun job nog werkbaar te houden. Maar daarover rept de Vlaamse regering met geen woord. Ze riskeert de symptomen te bestrijden, maar niets te doen aan de oorzaak van de ziekte.

Er bestaan inderdaad geen mirakeloplossingen. Dat schreven we ook zelf in onze Knipperlichtennota¹, maar de oplossingen die wij daarin aanreikten, zijn structureler en verre gaander dan wat nu voorligt. Het plan van de Vlaamse regering mag dus wat ons betreft heel wat ambitieuzer. COC zal dan ook kritisch toekijken op de uitrol ervan. In Finland is een job in het onderwijs trouwens het meest gegeerd na die van arts. En de Finnen scoren op onderwijskwaliteit ook nog eens bij de besten van de wereld. Investeren in personeel loont dus. Vlaanderen wil geen paracetamolplan².

Koen

1. Zie nieuwsbericht op coc.be: COC wil lerarentekort aanpakken (<https://www.hetacv.be/acv-coc/nieuws-en-persberichten/2021/01/04/coc-wil-lerarentekort-aanpakken>).
2. Een paracetamolplan is een plan dat de symptomen (lerarentekort) aanpakt, maar niet de oorzaken (aantrekkelijkheid van het lerarenberoep). Het kan de pijnen doen verlichten zonder dat de echte oorzaken van de ziekte worden aangepakt. Zie ook Brandpunt 3, november 2021: Strijdpunt, p.2-3.